

Сидорук Борис

к.е.н., с.н.с., завідувач науково–технологічного відділу
Тернопільська державна сільськогосподарська
дослідна станція ІКСГП НААН
м. Тернопіль

СИСТЕМНИЙ ПІДХІД ТА ОСОБЛИВОСТІ ЙОГО ВИКОРИСТАННЯ ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОЛОГООРІЄНТОВАНОГО РОЗВИТКУ АГРОСФЕРИ

Агросфера створена завдяки діяльності людини і тому її можна вважати як природничою, так і соціальною категорією, якій притаманні особливі фундаментальні закономірності власного внутрішнього розвитку, що є результатом взаємодії різних природних, екологічних і соціально–економічних факторів. Головним протиріччям між агросферою і природним середовищем можна вважати співіснування потреби розширення земельних угідь сільськогосподарського призначення і наслідків глобального порушення стану навколишнього середовища.

Так, видатні вітчизняні вчені С. Подолинський, В. Докучаєв, П. Костичев, О. Ізмаїльський, ще в минулому столітті застерігали, що зростаючий антропогенний тиск на агросферу може спричинити екологічну кризу в суспільстві, що вимагає реалізації заходів у галузі збереження і відтворення природних ресурсів [2].

В умовах сьогодення, у зв'язку з активною індустріалізацією сільськогосподарської галузі і зростаючим негативним впливом на агросферу промислового виробництва, різко зросла інтенсивність обробітку земель, їх розораність, забруднення і деградація, що стало причиною великої кількості негативних екологічних наслідків, пов'язаних із руйнуванням агроєкосистем.

Кризові явища в агросфері призвели до того, що у багатьох країнах світу було розроблено систему заходів з охорони земель і екологічного регулювання антропогенного впливу в аграрному виробництві.

Державне регулювання процесів використання ресурсів агросфери є особливо актуальним у зв'язку з тим, що сьогодні на великих площах сільськогосподарських угідь господарюють не власники, а орендарі, які дбають, насамперед не про збереження природних ресурсів, а про максимальний прибуток.

Таким чином, в Україні, як і в багатьох інших країнах, тривають процеси, які спричиняють розбалансування агросфери і руйнацію агроєкосистем.

Тому, в основу раціонального сільськогосподарського природокористування має бути покладено системний підхід, який сформувався як узагальнюючий, загальнонауковий метод на базі загальної теорії систем.

Методологія системного підходу базується на використанні знань про системи: їх класифікації, загальні системні властивості, природу та види їх поведінки. Екосистемний підхід розглядається як спосіб досягнення сталого розвитку на основі забезпечення сталого функціонування життєвих екосистем [1].

В контексті раціонального використання ресурсів агросфери з позиції системного підходу доцільним є врахування природи основних елементів і особливостей

функціонування двох підсистем природної і господарської та формування регламентуючих чинників екологічно збалансованої природно–господарської системи агросфери й визначення позитивних заходів та послаблення (ліквідація) негативних природних, економічних і екологічних чинників впливу на її функціонування (рис. 1).

Тому сьогодні особливої актуальності набувають заходи, які спрямовані на збереження агроєкосистем і функціонування агросфери на засадах сталого розвитку.

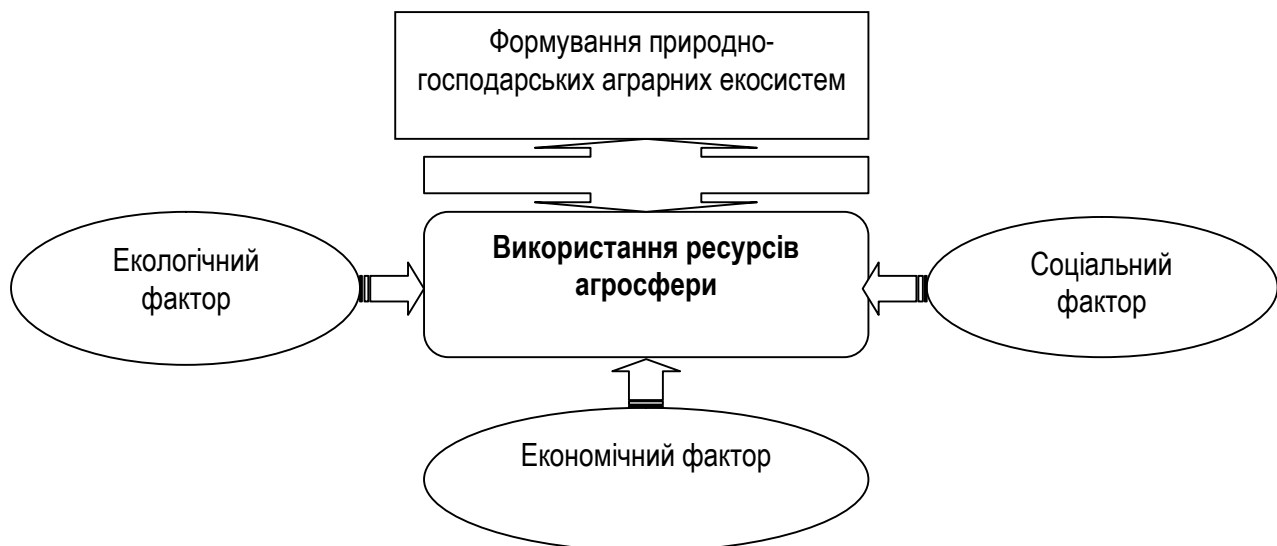

Рис. 1. Формування природно–господарських аграрних екосистем з позиції системного підходу *

**Джерело: розробка автора*

В даному випадку, пріоритетним є дотримання наступних принципів природокористування:

- збереження природних ресурсів;
- підвищення екологічної безпеки сільськогосподарської продукції, використання адаптованих систем землеробства;
- забезпечення ефективності використання альтернативних видів енергії;
- інтенсифікації мікробіологічних процесів у ґрунті як важливої ланки кругообігу речовин в агроєкосистемах, зокрема біологічної азотфіксації;
- використання новітніх енергозберігаючих природоохоронних технологій тощо.

Успіх у розв'язанні проблем агросфери в значній мірі залежить від усвідомлення суспільством того, що сучасна агросфера – це не тільки одна із галузей економіки, а й частина біосфери з притаманними їй закономірностями розвитку, де антропогенні дії можуть призводити до багатьох негативних екологічних і соціально–економічних наслідків.

Екосистемний підхід в природокористуванні передбачає, що рішення, які приймаються в процесі управління природними ресурсами, потребують розуміння зв'язків між здійсненням антропогенної діяльності на різних землях і екологічними умовами навколишнього природного середовища.

Тому, при побудові соціально–економічних відносин в агросфері основою товарного виробництва мають стати господарства з оптимальним розміром землекористування, які здатні вести раціональне природокористування на засадах сталого розвитку і, при цьому, спрямовувати частину власних прибутків на розв'язання екологічних проблем.

В даному випадку, невеликі особисті селянські господарства і фермери мають виконувати роль своєрідної стабілізуючої ланки, здатної пом'якшити соціальні протиріччя і заповнити ніші, якими не зацікавились великі господарства.

Дана система відносин має формуватися на базі реалізації норм і законів, створених державою і спрямованих на захист агросфери та збалансування природних агроєкосистем. При цьому, реалізація екологоорієнтованої стратегії розвитку аграрного виробництва України неможлива без орієнтації на новітні наукові досягнення і розробки.

Список використаних джерел

1. Бриндзя, О.З. Економічні важелі системного підходу до раціонального сільськогосподарського землекористування [Текст] / О. З. Бриндзя // Наука й економіка. – 2014. – №2 (34). – С. 99–105.
2. Морозов, В.В. Геоінформаційні системи в агросфері [Текст] : навч. посібник / В.В. Морозов, К.С. Лисогоров, Н.М. Шапоринська. – Херсон : Вид-во ХДУ, 2007 – 223 с.

Сідун Віталій

студент

Науковий керівник: д. е. н., Гуржій Н.М.

Запорізький національний університет

м. Запоріжжя

ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ

Сучасне промислове підприємство незалежно від стану економіки, в якій йому доводиться функціонувати, повинно розвиватися. Розвиток підприємства полягає як в нарощуванні його виробничого потенціалу за рахунок розширення діючого виробництва, так і у впровадженні нових технологій, виробничих ділянок і ліній, а також цілих виробництв.

Інноваційна діяльність є незамінною частиною розвитку будь-якого підприємства.

Інноваційна діяльність – представляє собою процес практичного освоєння технічних, соціальних, організаційно–економічних та технологічних нововведень, яка складається з надання різного роду послуг (інформаційних, консалтингових, соціальних, тощо), інноваційних процесів, маркетингових досліджень ринку за допомогою використання інтелектуального та науково–технічного потенціалу [1].

Життєво важливою ознакою розвитку підприємства є створення, впровадження та управління інноваціями. Інновації це втілення в життя інтелектуальних досягнень людини, науково–технічних розробок. Завдяки правильному управлінню інноваційною